

ROLANDS LEBUSS

EKSPERTS

Eksperta sertifikāts Nr. 005

Sertifikāts izsniegt 08.04.2013, derīgs līdz 13.05.2018

SIA "Grupa 93"

RL/103/16.11.2016

Eksperta Rolanda Lebusa (eksperta sertifikāts Nr. 005; sertifikāts izsniegt 08.04.2013, derīgs līdz 13.05.2018) atzinums par ornitoloģisko situāciju lokāplānojuma teritorijā Olaines novadā.

Atzinums sagatavots saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.925 (Rīgā 2010.gada 30.septembrī, prot. Nr.50 7.§ "Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu atzinuma saturs un tajā ietvertās minimālās prasības".

Atzinums sagatavots atbilstoši eksperta kompetencei, kas ļauj izvērtēt putnus.

2.1. biotopu grupa, suga vai sugu grupa, par kuru sniedz atzinumu;

Putni un to dzīvotnes (atbilstoši kompetencei).

2.2. pētāmās teritorijas apsekošanas datums un meteoroloģiskie apstākļi, apsekošanas ilgums, atrašanās vieta (kadastra numurs, adrese, platība) un izpētes metodes (piemēram, transektes, randomizēta parauglaukumu izvēle, fotofiksācija, maršruta iezīmēšana ar ģeogrāfiskās pozicionēšanas sistēmu);

Izvērtējamā teritorijā (skatīt 1.attēlu) š.g. 13.novembrī laika posmā no plkst.11.00–12.35 apsekotas no ornitoloģiskā viedokļa nozīmīgākās vecākās mežaudzes. Lielākā uzmanība apsekošanas laikā pievērsta dzeņveidīgo putnu darbības pēdām un, iespējamām, lielajām ligzdām.

1.attēls. Izvērtējamā (lokāplānojuma) teritorija (pēc pasūtītāja iesniegtajiem materiāliem).

Izvērtējamo lokālplānojuma teritoriju esmu apsekojis arī agrāk, proti, 29.06.2010 laikā no plkst.7.25–12.30. Tolaik īpaši aizsargājamās putnu sugas nav konstatētas un nav atrastas arī nozīmīgas to darbības pēdas.

Laika apstākļi putnu normālai aktivitātei labvēlīgi. Nomācies, minimāls vējš (1–2 m/s), gaisa temperatūra +5C, atkusnis. Sniega sega maksimāli 5 cm. Nedaudz sniega uz kokiem, sniegs strauji kūst. Sniegs ornitoloģiskās situācijas izvērtēšanai netraucē.

Izvērtējamā teritorijā veikta rekogniscējoša izpēte. Tā apsekota, pārvietojoties kājām. Apsekošanā izmantots binoklis, fotoaparāts un GPS ierīce.

2.3. teritorijas statuss atbilstoši aizsargājamām dabas teritorijām noteiktajam statusam (piemēram, mikroliegums, dabas liegums, dabas parks, nacionālais parks), aizsargājamās teritorijas funkcionālā zona, kurā atrodas pētāmā teritorija, ja tā atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā;

Lokālplānojuma teritorijā un tā tuvākajā apkaimē neatrodas neviens *Natura 2000* teritorija un mikroliegumi. Tuvākie izvietojušies tādā attālumā, kādā nekāda iespējamā saimnieciskā darbība lokālplānojuma teritorijā spētu būtiski negatīvi ietekmēt to ornitofaunu, tajā skaitā arī kumulatīvo ietekmju aspektā.

2.4. atzinuma sniegšanas mērķis (piemēram, mikrolieguma izveidošana, dabas aizsardzības plāna izstrāde, detālplānojuma izstrāde, atzinums saskaņā ar normatīvo aktu prasībām, plānotās darbības vai pasākuma izvērtējums);

Saskaņā ar pasūtītāja darba uzdevumu: "veikt ornitoloģisko izpēti lokālplānojuma teritorijā Olaines novadā, lokālplānojumam „Eiropas standarta platuma publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras līnijas *Rail Baltica* būvniecībai Olaines novada Olaines pagasta teritorijas daļā, grozot Olaines novada Olaines pagasta teritorijas plānojumu, lokālplānojuma izstrādi un finansēšanu", eksperta atzinumā iekļaujot pasākumus īpaši aizsargājamo putnu sugu saglabāšanai."

2.5. vispārīgs pētāmās teritorijas apraksts, arī informācija par teritorijas reljefu un mikroreljefu, hidroloģisko režīmu, sastopamajiem biotopiem un attiecīgās grupas sugām, kā arī apsaimniekošanu (arī informāciju par teritorijas vēsturisko apsaimniekošanu, ja tāda zināma), norādot dabisko, daļēji dabisko un antropogēnas izceļsmes platību īpatsvaru;

Izvērtējamā teritorijā un piegulošajās platībās atrodas lielāka nosacīta meža masīva nosacītā rietumu perifērijā (faktiski meža masīvs turpinās arī rietumu virzienā, tikai dienvidu virzienā to nodala no tālākā meža masīva atklātās ainavas abpus Misas upei). Meža masīvam piegulošā atklātā ainava, kā arī daļa minētā masīva ievērojami urbānizēta, to veido privātmāju un vasarnīcu apbūve, kā arī apdzīvotās vietas un ar tām saistītā infrastruktūra (šosejas, ceļi, ielas, elektropārvades līnijas).

2.6. ūdenskrātuves raksturojums;

Piegulošā teritorija valda līdzīgi apstākļi tiem, kādi ir raksturīgi izvērtējamai teritorijai un tās tuvākajai apkaimei.

2.7. konstatētās īpaši aizsargājamās sugas vai sugu grupas un to izplatības īpatnības, norādot izmantotos informācijas avotus, noteikšanas metodiku un vērtēšanas kritērijus, kā arī esošie un potenciālie (ja tos iespējams identificēt) apdraudošie faktori apsekotajā teritorijā un to ietekmes vērtējums;

Apsekošanas laikā konstatētas vienas īpaši aizsargājamās putnu sugas¹ – melnās dzilnas *Dryocopus martius* darbības pēdas – kalumi. Šīs sugas ligzdošana izvērtējamā teritorijā ir iespējama.

Citu īpaši aizsargājamo dzenveidīgo sugu¹ (pelēkā dzilna *Picus canus*, trīspirkstu dzenis *Picoides tridactylus*, vidējais dzenis *Dendrocopos medius* un balmugurdzenis *Dendrocopos leucotos*) klātbūtne un to pārliecinošas darbības pēdas (kalumi, lobījumi, dobumi) apsekošanas laikā nav konstatētas. Tādas nav konstatētas arī pirmajā (29.06.2010) šajā teritorijā veiktajā apsekojumā. Š.g. 13.novembrī ticami trīspirkstu dzeņa lobījumi un kalumi uz nokaltušas egles ir konstatēti tikai vienā vietā (skatīt 5.attēlu; kalumu lokalizācija punktā ar koordinātēm X502829 Y6297506).

2.8. konstatētie Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamie biotopi, biotopi ar specifiskām izplatības īpatnībām Latvijā un konstatēto biotopu kvalitāte, norādot izmantotos informācijas avotus, noteikšanas metodiku un vērtēšanas kritērijus, kā arī esošie un potenciālie (ja tos iespējams identificēt) apdraudošie faktori apsekotajā teritorijā un to ietekmes vērtējums;

Nav manā kompetencē.

2.9. citas apsekotās teritorijas bioloģiskās daudzveidības un ainavas saglabāšanai nozīmīgas vērtības, piemēram, dižkoki, veci koki, alejas, zinātniski nozīmīgas sugu atradnes;

Nav manā kompetencē.

2.10. pētāmās teritorijas aizsargājamo dabas un ainavas vērtību labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas prasības un darbības, lai uzlabotu konstatēto sugu un biotopu stāvokli un bioloģisko vērtību neatkarīgi no to aizsardzības statusa;

Atbilstoši secinājumiem šī atzinuma 2.11.punktā.

2.11. secinājumi par plānotās darbības vai pasākuma ietekmi uz konstatēto sugu un biotopu stāvokli un bioloģisko vērtību, kā arī uz piegulošo teritoriju un nosacījumi darbības vai pasākuma veikšanai.

Š.g. 13.novembrī veiktā lokāplānojuma teritorijas apsekojuma laikā galveno uzmanību pievērsu vecāko meža nogabalu ornitoloģiskās situācijas izpētei tiktāl, cik to ļauj paveikt apsekošanai izvēlētā sezona.

Sausokņu (kritalu un stāvošu kalstošu/nokaltušu koku un/vai stumbreņu) daudzums apsekotajā teritorijā neliels, lielāks tas ir bebru applūdinātajās lapu koku audzēs, bet arī tur tas nav liels. Kopumā sausokņu daudzums ir mazāks kā tas būtu nepieciešams optimālu ligzdošanas apstākļu nodrošināšanai ekoloģiski prasīgākajām, jo īpaši, īpaši aizsargājamām dzenveidīgo putnu sugām.

¹ Ministru kabineta noteikumi Nr.396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu"(2000.gada 14.novembrī).

2.-3.attēls. Izvērtējamā (lokāplānojuma) teritorija. Omitoloģiski interesantākie meža iecirkņi.

Manis apsekotajā teritorijā nedz lieli, nedz mazi dobumi, tāpat kā lielās ligzdas nav atrasti. Konstatēti bagātīgi dzeņveidīgo putnu lobījumi uz augošu eglu stumbriem. Intensīvi lobītas virsējās eglu mizas plēksnītes – pārsvarā nolobīta lielākā daļa no stumbra virsma (skatīt 4. un 6.attēlu), bet kalumi lobījumu vietās, kas ir raksturīgi trīspirkstu dzenim, tikpat kā nav konstatēti. Ticami trīspirkstu dzeņa lobījumi un kalumi uz nokaltušas egles ir konstatēti tikai vienā vietā (skatīt 5.attēlu; kalumu lokalizācija punktā ar koordinātām X502829 Y6297506). Arī tipiski baltmugurdzeņa kalumi nav konstatēti, manis atrastos, pamatā appludinātajos lapu koku meža nogabalos, ticamāk, ir izveidojusi melnā dzilna *Dryocopus martius*, kaut arī izslēgt pirmā klātbūtni arī nevar – šo abu sugu kalumi mēdz būt visumā līdzīgi.

4.-6.attēls. Lobījumi un kalumi uz eglēm.

7.attēls. Domājams, melnās dzilnas kalums.

Nav izslēgts, ka izvērtējamā teritorijā ir sekundāra barošanās teritorija augstāk minētajām īpaši aizsargājamām dzeņu sugām un tie tajā uzturas galvenokārt ārpus ligzdošanas perioda un/vai tajā ielido baroties no apkārtējiem mežiem arī ligzdošanas periodā. Tomēr nav arī izslēgts, ka bebru noslīcinātā meža daļa spēj uzturēt vismaz vienu trīspirkstu dzeņu teritoriju (tiktāl, kamēr noslīcinātajā daļā saglabāsies pietiekami liels skaits nepārkaltušu sausokņu ar pietiekami bagātīgiem barības resursiem).

Pēc manis veiktās lokāplānojuma teritorijas apsekošanas, pilnīgi pārliecinoši teikt, ka trīspirkstu vai balmugurdzeņi lokāplānojuma teritorijā nav sastopami, nevaru. Tam būtu nepieciešama teritorijas papildus apsekošana dzeņu pavasara aktivitātes periodā februāra beigās – martā (balmugurdzeņa konstatēšanai) un aprīlī (trīspirkstu dzeņa konstatēšanai), izmantojot provocēšanas metodi. Šādi ar augstu ticamības pakāpi varētu konstatēt pašus dzeņus un identificēt to iespējamos ligzdošanas iecirkņus, ja tādi izvērtējamā teritorijā būtu.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.940, trīspirkstu dzeņu un balmugurdzeņu ligzdošanas iecirkņiem ir veidojami mikroliegumi; izņēmums ir pašvaldības plānošanas dokumentos noteiktās apbūves teritorijas ar izbūvētu infrastruktūru. Pat, ja tādas nav, mikroliegumu izveidošana šādās teritorijās ir faktiski nerealizējama.²

Apsekošanas laikā apsekojamā teritorijā uzskaitīti divi klaigājoši dižraibie dzeņi *Dendrocopos major* (novērojuma vietu koordinātes X502639 Y6297242 un X502639 Y6297242), kas ir uzskatāmi par visumā ekoloģiski plastiskām sugām, kaut arī pēdējos gados ir konstatēta arī šīs sugas lejupslīde mežizstrādes intensīvi ietekmētos un pārveidotos mežos.

Lai arī no ornitoloģiskā viedokļa apsekotās mežaudzes kopumā ir uzskatāmas par putniem salīdzinoši vērtīgiem mežiem (vērtējot no tā saukto “parasto” sugu ekoloģisko prasību kopuma), lokāli atlikušā mežizstrādes nedegradētā un pilnībā neiznīcinātā meža platības kombinācijā ar pārlieku mazo meža struktūru pārstāvniecību ir salīdzinoši nenozīmīgas īpaši aizsargājumu sugu vitālai un ilgstošai eksistencei. Situāciju var mainīt pilnīgs mežizstrādes aizliegums lokāplānojuma teritorijā, nodrošinot dabisku procesu norisi un meža dabisku atjaunošanos un ekoloģiskās vērtības pieaugumu turpmākajās desmitgadēs. Tomēr šāds scenārijs ir maz iespējams, kas ļauj secināt, ka jebkurā gadījumā lokāplānojuma teritorijas ekoloģiskā kvalitāte un, sekojoši, nozīme putniem samazināsies neatkarīgi no lokāplānojuma teritorijas turpmākajiem saimnieciskās izmantošanas plāniem.

Iespējamo nākotnes antropogēnās darbības radīto negatīvo ietekmi uz lokālajām meža putnu populācijām mazina apstāklis, ka šie meži atrodas nosacīti lielāka nosacīta meža masīva perifērijā, vietā, kur jau šobrīd ir nozīmīga antropogēnā ietekme un robežojas ar intensīvu antropogēni pārveidotu ainavu. Sekojoši, putnu populācijas šajā reģionā ir pielāgojušās pastāvošajam antropogēnajam traucējumam un ietekmēm, un papildus ietekmes, kas realizētas samērīgā apjomā, būtiski situāciju, visticamāk, neizmainīs.

3. Ja atzinumu sniedz par vairākām biotopu grupām, sugām vai sugu grupām, to aprakstu un izvērtējumu atbilstoši šo noteikumu 2.7., 2.8., 2.10. un 2.11.apakšpunktam sniedz atsevišķi par katru biotopu grupu, sugu vai sugu grupu.

Atzinumā tiek izvērtēta lokāplānojuma teritorijas ornitofauna.

² Ministru kabineta noteikumi Nr.940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu" (2012.gada 18.decembrī)

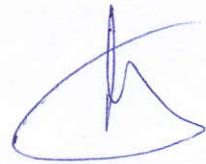
4. Atzinumam pievieno kartoshēmu ar norādītām koordinātām, ja iespējams, – arī kartes un fotogrāfijas. Kartoshēma ir uz ortofotokartes vai topogrāfiskās kartes, vai mežaudžu plāna, vai zemes lietojuma veidu kartes pamatnes shematisks pētāmās teritorijas un tās robežu attēlojums mērogā, ne mazākā kā 1 : 10 000. Kartoshēmā atzīmē pētāmajā teritorijā konstatētās Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu atradnes, kā arī citas teritorijas ar īpašām aizsardzības un apsaimniekošanas prasībām, ja tādas konstatētas pētāmajā teritorijā. Kartoshēmu sagatavo, izmantojot koordinātu sistēmu LKS 92 (Transversālā Merkatora projekcija. Mēroga koeficients uz ass meridiāna – 0,9996; x ass vērtība uz centrālā meridiāna – 500 000, atskaites punkts no ekvatora (False Northing = 0) – 0 m), kurā atzīmētas pētāmās teritorijas robežas.

Atbilstoši atzinuma saturam, tam nav nepieciešams pievienot kartogrāfisko materiālu.

5. Atzinumā var ietvert papildu informāciju, ko eksperts atbilstoši savai izglītībai un profesionālajai pieredzei, kā arī iegūtajam sertifikātam sugu un biotopu aizsardzības jomā uzskata par nepieciešamu.

Visa informācija un tās analīze, kā arī secinājumi ietverti šajā atzinumā.

16.11.2016

Rolands Lebuss